

פרשת ואתחנן

ויאמר ה' אלי רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה. **ל** ע"פ מה דאיתא בזה"ק שמרע"ה היה לו קבלה על תפלה שיאמר שתי פעמים **נא** בודאי יקובל תפלתו, ולכך גבי מעשה מרים כתיב (במדבר י"ב) ויאמר אל נא רפא נא לה, שאמר שתי פעמים **נא** ולפיכך נתקבלה תפלתו, ולכך כאשר רצה מרע"ה לכונוס לארץ ישראל אמר אעברה **נא**, ורצה לומר גם בפעם השני **נא** היינו ואראה **נא** ואם אמר היה מקובל תפלתו, לכך ויאמר ה' אלי אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, היינו דבר הזה תיבת **נא** אל תוסף דבר אלי עוד בפעם שנית, ולכך נאמר עוד בדבר הזה :

כונה ירושלים.

לא תוסיפו על הדבר וכו' ולא תגרעו ממנו וכו' עיניכם הרואות את אשר עשה ה' בבעל פעור כי כל האיש אשר הלך אחרי בעל פעור השמידו וכו', קשה מאי ראייה מביא מבעל פעור לענין לא תוסיפו ולא תגרעו, וי"ל כי גם בין העובדים לבעל פעור היו אנשים אשר חשבו להוסיף על מצות התורה שאמרה אל תפנו אל האלילים שאסור לפנות אליהם כלל והם הוסיפו והלכו לבנות את הע"ז לטנפה בצואה בחושבם לעשות בזה מצוה רבה, כמ"ש ויצמד ישראל לבעל פעור אפילו היה כוונתו לבנותה בזה הוא כעובד ע"ז וחייב מיתה משום דעבודתה היתה בכך, ולכך נענשו להשמידם, לכן יש להזהר מלהוסיף על שארי מצות ג"כ, ואפילו כוונתו לטובה כי אולי גורע הוא בתוספותיו, כמו שזה הפוער חייב בתוספת שבתורה לא צייתה לבנות אלא אלו שעבודתו דרך כבוד יהוא מוסיף להבנות את פעור ג"כ אף שאין כוונתו לעבודה בבזיון זה רק להתלוצץ עליה ולבנותה מ"מ חייב, וי"ש

לא תוסיפו וכו' ולא תגרעו ממנו אפילו לשמור את מצות ה' אפילו יהיה כוונתכם בזה לשמור מצות ה' מ"מ אין רשות לאדם לעשות בשכלו דרך חדש לעבודת ה' רק לעשות כמ"ש בתורה, כי עיניכם הרואות את אשר עשה ה' בבעל פעור העובדים לבעל פעור כי כל האיש אשר הלך אחרי בעל פעור השמידו, אפילו אותן שכוונתו לבנותה ג"כ נענשו, דכיון שה' הזהיר שלא לילך אחרי ב"פ אסור אפילו כוונתו לבנותה, אבל ואתם הדבקים בה' אלקיכם, ולא בבעל פעור חיים כלכם היום, ולא השמיד אתכם, הרי נלמד מזה שלא ילך איש לפי שכלו להוסיף או לגרוע מאומה ממצותיו ית' :

שער כח רכיס.

והפיץ ה' אתכם בעמים וכו' ועבדתם שם אלקים וכו' אשר לא יראון ולא ישמעון ולא יאכלון ולא יריחון ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך, וקשה מדוע לא אמר הקרא **ולא** ידברון ג"כ, שעיניך הדבר תלוי בכח הדבור, וי"ל דא"י במדרש שיר השירים (על פסוק אמרתי אעלה בתמר), בזה"ל רבנן אומרים כמה הוה נבוכדנאצר מפתחו לדניאל ואומר לו לית את סגיד לצלמא דרידא (פ"י הממשלה) ליה, ואית ליה ממשא, וא"ל (נבוכדנאצר לדניאל) תא חמי מהו עביד ואת מן גרמך את סגיד ליה (פ"י תשתחוה לו) מה עשה אותו רשע נטל ציץ של כהן גדול ונתנו לחוך פיו (פ"י של הצלם) וכינס כל מיני זמרא והוה מקלטין קדמוהי, והוא אמר אנכי ה' אלקיך, כיון דחמא דניאל כן, א"ל (דניאל לנבוכדנאצר) לית את יהיב לי רשותא למיסך ולמנשק צלמא דידך על פומיה, (פ"י א"ל (נבוכדנאצר) ולמה על פומיה, (פ"י למה תשאל לנשקו בפיו דוקא) א"ל דהוא טעים משתעי (פ"י דניאל ביקש לנשקו רק בפיו שהפה מיטיב להטעים דבריו

דבריו) מיד נתן לו רשות וסלק מסלק
(פ"י) כשעלה לנשקו) השביע לציץ וא"ל
ברוך אני ושלוחו של הקב"ה אני אלא
הוזהר שלא יתחלל בך שם שמים וגזור
אני עליך שכתב אחריו. (פ"י) תצא מפ"י
הצלם אחר) בא לנשקו והוציא בלעו
מתוך פיו, מאן דנחית (פ"י) אחרי שנסתלק
השם המפורש מפ"י הצלם) מתכנסין כל
זיני זמרא והוו מקלסין קדמוהי ולא
עביד כלום באותה שעה הפיל הרוח את
הצלם וכיון שראו ע"ג ניסים וגבורות
שעשה הקב"ה עם חגניה וחביריו הוו
נסבין טעוותהון ומתברין יתהון (פ"י)
לקחו הע"ג והצלמים שלהם ומשברין
ועבדין יתהון זוגים (פעמונים) ותלון
יתהון בכלביות ובחמוריהם והוו מקרקשין
בהון (פ"י) מקשקשין ומדפקים בהם
ואמרין אתון חמין למה הוינן סגדון (פ"י)
ראו למי אתם משתחווים) לקיים מה
שנאמר (ישעיה מ"ו) כרע בל קורס נבו
היו עצביהם לחיה ולבהמה, וכ"ל המדרש
הנפלא, ועיין (ב"ר פ' ס"ח) איכ מצינו
בע"ג של נבוכדנאצר שהיה מדבר וקורא
בגרון אנכי ה' אלקיך, אך לא שיש בצלמם
של נבוכדנאצר ממש ח"ו רק שם המפורש
שבציץ היה מדבר בו, וזאת רמזה לנו
התוה"ק כי עת יפיץ ה' אתכם בגולה
ועבדתם שם אלקים מעשה ידי אדם (היינו
של נבוכדנאצר) ואמרה התוה"ק אשר לא
יראון ולא ישמעון ולא יאכלון ולא יריחון
(אך לא אמר ולא ידברון כי הצלם הנ"ל
דבר) ואף שתראו שידברון בל חדמו
ח"ו הואיל כי כן יש בו ממש ותעבדו
אותו בראותכם הפלא הזה הממשך אחריו
אלפי אלפים איש לראות איך הצלם
מדבר בקול נאור וחזק, לא כן חלילה
וחלילה לחשוב כן רק ובקשתם ממש את
ה' אלקיך (פ"י) כי תדרוש גם במעשה
הצלם הנ"ל) ומצאת, היינו שתמצא כי
הקול הדבור היה ממש הקדוש שבציץ
שאח"ז משכהו אחריו דניאל בקדשו:
סערת אליהו.

ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך
ובכל נפשך ובכל מאדך.
ובברכות ס"א: ר' אליעזר אומר אם
נאמר בכל נפשך למה נאמר ובכל מאדך.
ואם נאמר בכל מאדך למה נאמר בכל נפשך
אם יש לך אדם שגופו חביב עליו
מממונו לכך נאמר בכל נפשך, ואם יש
לך אדם שממונו חביב עליו מגופו, לכך
נאמר בכל מאדך, ר' עקיבא אומר בכל
נפשך אפילו נוטל את נפשך, ע"י מהרש"א.
שכתב כי ר"ע לפרושי דברי ר' אליעזר
קאתי, והוא דחוק, ולבד זה הדברים
רחוקים מצד עצמם, וכי יש בעולם מי
שממונו חביב עליו מגופו, הלא כל אשר
לאיש יתן בעד נפשו, כי לא במותו יקח
הכל, וי"ל כי פ"י הדברים כך הוא, אם
יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו,
היינו כי יתעורר לעשות מצוה בגופו
יחזר ממה שיעשה בממונו, כי טרחת
הגוף הוא מותר, ולא להוציא ממון,
עליו הוזהר שיעשה בממון, והוזהר
אותו בכל מאדך, ולא איירי ר' אליעזר
כלל במסירת נפש, רק בטרחת הגוף והוצאת
ממון, אבל אין מהצורך למסור עצמו
בעבור המצוה, ור' עקיבא פליג, ואמר
בכל נפשך אפילו נוטל את נפשך, כי
האדם מחויב למסור עצמו על מצוה ה'
ית', ומעתה איש מה שאמר לו תלמידו
עד כאן, אשר לכאורה קשה על התלמידים
שאמר לו דברים כאלה, שלא ימסור עצמו
על קדושתו, והשתא ניחא כי הם סברו כר'
אליעזר דאין צריך למסור עצמו למיתה, רק
לסבול טרחות היסורים, לכן התפלאו ושאלו
אותו. עד כאן הלא עכשיו חו' לא צריך,
ע"ז השיב להם כל ימי הייתי מצטער על
פסוק זה, פ"י קי הוא בעצמו סובר אפילו
נוטל את נפשך, ועכשיו שבא לידי לא:
אקיימנו, ומה שהובא במקום אחר מר'
אליעזר שצריך אדם למסור עצמו למיתה:
טעות סופר, וחסר תיבת וכו', והוא מורה:
על ר' עקיבא, ולא כן דעת ר' אליעזר:
דכר אליהו.